

Rapport ifm helhetlig gjennomgang av nasjonale kompetansetjenester 2018

Navn på tjenesten:	Nasjonale kompetansetjeneste for trening som medisin
Engelsk navn på tjeneste	Norwegian National Advisory Unit on Exercise Training as Medicine for Cardiopulmonary Conditions
Lokalisering:	St. Olavs Hospital HF
Helseregion:	Helse Midt RHF

Om helhetlig gjennomgang

Helse- og omsorgsdepartementet har i 2016 besluttet at det skal gjennomføres en helhetlig gjennomgang av alle godkjente nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten. Oppdraget ble gitt til de regionale helseforetak og Helsedirektoratet som i samarbeid har gjennomført helhetlige gjennomgangen i tråd med regelverk for etablering og drift av slike tjenester. Nasjonale behandlingstjenester ble gjennomgått og vurdert i 2017. I 2018 er det gjennomført en tilsvarende gjennomgang av nasjonale kompetansetjenester.

Regelverk for etablering og drift av nasjonale tjenester fremgår av forskrift nr. 1706 av 17. desember 2010 om godkjenning av sykehus, bruk av betegnelsen universitetssykehus og nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten med tilhørende veileder. Målsettingen med den helhetlige gjennomgangen i 2018 er å vurdere om det skal gis anbefaling om videreføring, alternative funksjonsendringer, avvikling, desentralisering eller omorganisering av nasjonale kompetansetjenester.

Gjennomgangen er lagt opp som en systemrevisjon basert på krav og forventinger i styringssystemet for nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten. Vurderingen er basert på årsrapportering fra tjenestene og faglig referansegruppe for driftsåret 2017 og innhentet tilleggsinformasjon fra leder for tjenesten og faglig referansegruppe. I tillegg benyttes informasjon fra søknadsprosesser og tidligere årlige gjennomganger av den enkelte tjeneste.

Gjennomgangen er gjennomført av en arbeidsgruppe med deltagere fra hvert av de regionale helseforetak og Helsedirektoratet. Resultatet av gjennomgangen er oppsummert i denne sluttrapporten.

Oslo, 1. november 2018

Tjenestens innhold og organisering

Tjenesten ble etablert i 2016. Tjenesten er administrativt lagt under Klinikk for kliniske servicefunksjoner ved St. Olavs hospital. Tjenesten har 7 deltidsansatte som fordeler seg på 2,5 årsverk.

Tjenestens aktivitet fordeler seg på formidling og svare på henvendelser 70 %, nettverksbygging 10 %, forskningsprosjekter 15 % og administrasjon 5 %.

Formålet med tjenesten er å bidra til at kunnskapsbaserte retningslinjer tas i bruk, og derved videreutvikle og heve kvaliteten i helhetlige behandlingsskjeder nasjonalt. Tjenesten driver ikke pasientbehandling.

Tjenesten mener det ikke er noen kjente nasjonale tjenester innenfor samme eller tilstøtende fagområder.

Kompetansespredning, veiledning og rådgivning

Tjenesten beskriver den primære målgruppen som leger, fysioterapeuter og sykepleiere i både primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten som enten jobber med eller ønsker å jobbe med trening som medisin til pasienter med hjerte-karsykdom eller kols. Tjenesten skriver at også helsepersonell under utdanning er en del av den prioriterte målgruppen. Tjenesten omtaler ikke om helsepersonellet under utdanning gjelder kun leger, fysioterapeuter og sykepleiere.

Virkemidlene tjenesten bruker for å nå målgruppen er undervisning, kurs, seminarer, publiseringer, internett, nettverk og veiledning. Tjenesten driver råd og veiledning nettbasert og e-post. Tjenesten skriver at den driver obligatorisk kurs innen karkirurgi.

Tjenesten har utarbeidet en kommunikasjonsplan hvor det inngår en kompetansespredningsplan. Det fremgår ikke at denne planen bygger på en kartlegging av behov og vurdering av bruk av ulike virkemidler for å nå ulike mottagere. Tjenesten omtaler at de har gjennomført kartlegging av bruk av trening som medisin ved karkirurgiske poliklinikker i hele Norge. Det fremkommer ikke av rapporteringen at resultatet/situasjonsbildet fra kartleggingen er brukt i utarbeidelse av planen.

Kompetansespredningsplanen er inndelt i tiltak, målgrupper og virkemidler. Det fremgår ikke hvilket tidsrom planen gjelder for eller når overordnet resultatmål for tjenesten skal være oppfylt. For de enkelte tiltakene i planen er det ikke angitt en sluttdato. Det fremgår ikke om planen er utarbeidet i samarbeid med tjenestens faglige referansegruppe.

Forskning

Det vises til publiserte vitenskapelige artikler og forskningsprosjekt som pågår. Det fremgår at 2 av 3 forskningsprosjekter involverer andre helseregioner. Tjenesten deltar i nasjonale forskningsnettverk.

Dokumenterte resultater av tjenestens virksomhet

Formålet med tjenesten er å bidra til at kunnskapsbaserte retningslinjer tas i bruk, og derved

videreutvikle og heve kvaliteten i helhetlige behandlingskjeder nasjonalt.

Tjenesten har et overordnet mål om å bidra til at evidensbasert trening som medisin skal implementeres i behandlingsforløpene til deres pasientgrupper (personer med koronar hjertesykdom, perifer karsykdom og kols), uavhengig av bosted, alder og kjønn.

Tjenesten viser i vedlegg 1 – kommunikasjonsplanen - til tjenestens strategi og resultatmål som forankring for kompetansespredningsplanen. Det fremgår at kompetansespredningsplanen er en del av kommunikasjonsplanen. Det vises til at kompetansespredningsplanen synliggjør tiltakene tjenesten prioriterer for å nå sine mål. Verktøyene i kompetansespredningsplanen er ulike tiltak som skal kommunisere tjenestens budskap overfor målgruppene. Virkemidlene er de konkrete aktivitetene som skal gjennomføres overfor målgruppene innen de respektive tiltakene.

Det fremgår at tjenesten ikke omtaler virkemidlene som resultatmål. Planen er en oppstilling av aktiviteter som skal gjennomføres, men uten at det er knyttet en fremstilling til aktivitetene som sier noe om hva tjenesten vil oppnå med aktiviteten. Hvilket resultat/effekt vil tjenesten oppnå med aktivitetene? Dette bør også kunne måles for å vise om aktivitetene fører til effekter hos målgruppen eller på tjenestens overordnede resultatmål. Tjenesten kopler ikke aktivitetene til det som omtales under bakgrunn og i mål for kommunikasjonen i innledningen på dokumentet, og som kan oppfattes å være tjenestens strategi og resultatmål. Det fremgår ikke nærmere omtale av målrettede tiltak mot målgruppene ut over undervisning.

Det fremgår at tjenesten ikke omtaler når strategi eller resultatmål for tjenesten skal være oppfylt. Det er ikke utarbeidet egne resultatmål for kompetanseoppbygging i den kommunale helse- og omsorgstjenesten ut over et tiltak hvor ledere i kommune- og spesialisthelsetjenesten er målgruppen. Tjenesten omtaler i årsrapporten status for fremdriften i tiltakene.

Tjenesten omtaler nettverksbygging og har dette som et eget punkt i kompetansespredningsplanen.

Kvalitet

Tjenesten har gjennomført en kartlegging av bruk av trening som medisin ved karkirurgiske poliklinikker i hele Norge. Tjenesten skal også kartlegge tjenestetilbudet for de andre pasientgruppene som er mål for tjenestens virksomhet. Disse kartleggingene må oppfattes å være et statusbilde for nå-situasjonen. En ny tilsvarende kartlegging f.eks. underveis eller mot slutten av kompetansetjenestens funksjonstid burde kunne vise endringer som kan si noe om effekten av tjenestens virksomhet, men tjenesten omtaler ikke planer for dette.

Tilgjengelighet

Tjenesten viser til bruk av ulike virkemidler for å sikre likeverdig tilgang til tjenestens kompetanse nasjonalt. Det fremgår ikke av rapporteringen om tjenesten har etablert et system for å måle om ny kunnskap blir mottatt og tatt i bruk av målgruppen. Det er heller ikke vedlagt dokumentasjon som viser at tjenestens virksomhet hittil har ført til økt tilgjengelighet til aktuell kompetanse hos helsepersonell ute i helsetjenesten.

Faglig referansegruppe

Tjenesten har etablert en faglig referansegruppe med representanter for det enkelte regionale helseforetak, brukerrepresentant og representant for tjenesten. Referansegruppen har møte med tjenesten 1 – 3 ganger pr. år. Det rapporteres at referansegruppens sammensetning er dekkende for tjenestens behov. Referansegruppen har godkjent tjenestens årsrapport for 2017.

Rapporten fra referansegruppen er kortfattet.

Andre opplysninger

Tjenesten avgir årlig rapportering. Årsrapportene for tjenesten er tilgjengelig på <http://nasjonaletjenester.ihelse.net>. Det vises i den sammenheng til de tilbakemeldinger som er gitt ifm årlig gjennomgang av årsrapportene for tjenesten.

Det er som ledd i denne gjennomgangen bedt om at tjenesten fremlegger dokumentasjon i vedlegg 3 som viser at det er behov for å videreføre kompetansetjenestens virksomhet. Kompetansetjenesten og referansegruppen argumenterer for at tjenesten bør videreføres. Siden tjenesten nylig er etablert er dette ikke et relevant spørsmål for tjenesten nå.

Vurdering ift kriterier:

Tjenestens innhold og organisering

Formålet med tjenesten er å bidra til at kunnskapsbaserte retningslinjer tas i bruk, og derved videreutvikle og heve kvaliteten i helhetlige behandlingsskjermer nasjonalt. Beskrivelsen av tjenestens ansvarsområde og oppgaver samsvarer med begrunnelsen for godkjenning av tjenesten.

Tjenesten har en primær målgruppe for kompetansespredningen og det fremgår at den omfatter både de som er utdannet og de som er i utdanning. Helsepersonellet under utdanning vil i liten grad kunne vite hvilke pasientgrupper de skal jobbe med. Kompetanseoppbygging i denne gruppen må da omfatte bredt alle leger, fysioterapeuter og sykepleiere som er i utdanning. Kompetansetjenester er etablert for et begrenset tidsrom og en for stor målgruppe vil gjøre det vanskelig for tjenesten å oppnå formålet innen dette tidsrommet. Tjenesten må derfor gjøre en vurdering av hvor omfattende målgruppen kan være for at tjenesten skal oppfylle formålet med tjenesten.

Kompetansespredning, veiledning og rådgivning

Tjenesten driver kompetansespredning. Tjenesten har utarbeidet en kommunikasjonsplan hvor det inngår en kompetansespredningsplan. Det fremgår at planen har mangler og at det i rapporteringen er mangelfull informasjon om hvordan planen er utarbeidet. Planen har ikke årstall og det fremkommer ikke om det er en tidsbegrenset eller løpende plan (årshjul). Kompetansespredningsplanen er et svært viktig verktøy for strukturert og planmessig gjennomføring av tjenestens virksomhet for nå de mål som er satt. Tjenesten bør derfor vurdere om ikke kompetansespredningsplanen bør være et selvstendig dokument, alternativt fremkomme

som et mer selvstendig kapittel i kommunikasjonsplanen.

Tjenesten omtaler at de har gjennomført kartlegging av bruk av trening som medisin ved karkirurgiske poliklinikker i hele Norge. Det er vist til at resultatet var nedslående, men det er ikke nærmere beskrevet hvilke resultater kartleggingen viste og det er ikke rapportert om resultatet fra kartleggingen er brukt i utarbeidelsen av planen. Hvis tjenesten gjennom kartleggingen har fått informasjon som er brukt i utarbeidelsen av planen bør det fremkomme. En slik kartlegging kan gi informasjon som hjelper tjenesten med å lage en egnet kompetansespredningsplan.

Plan for kompetansespredning skal være et verktøy for å sikre at klinikerne i fagmiljøet får bygd opp kompetanse på de fagområder som de mangler kompetanse, at de tar ny kompetanse i bruk og at dette fører til bedre kvalitet på utredning og behandling. Sentralt for en slik plan er de overordnede resultatmål for tjenesten og at tjenestens oppgaver skal gjennomføres innenfor en begrenset tidshorisont. Dersom tjenesten ikke har utarbeidet en tidsplan for gjennomføring av ulike tiltak, når resultatmål for tjenesten skal være oppfylt og når tjenestens oppgaver skal være overført til de regionale fagmiljøene, vil det ikke være i tråd med intensjonen for etablering og drift av nasjonale kompetansetjenester.

Dokumenterte resultater av tjenestens virksomhet

Det overordnede resultatmålet for tjenesten er å bidra til at evidensbasert trening som medisin skal implementeres i behandlingsforløpene til deres pasientgrupper (personer med koronar hjertesykdom, perifer karsykdom og kols), uavhengig av bosted, alder og kjønn. Det fremgår ikke at det er en tidsplan for når dette er planlagt å være oppfylt eller om det er basert på en 5-års tidshorisont. 5 år er tidshorisonten en kompetansetjeneste skal være etablert.

Tjenesten skriver at den ønsker å kople registrering av rehabilitering til etablerte nasjonale medisinske kvalitetsregister og at det er en mer farbar vei enn å opprette et eget rehabiliteringsregister. Den vurderingen støttes og det er med bakgrunn i at etablering av register som skal vise resultater tar svært mange år - og lengre tid enn funksjonstiden til en nasjonal kompetansetjeneste.

Det forutsettes at tjenesten har etablert et system for å dokumentere effekt av tjenestens virksomhet. Effekt av tjenestens virksomhet innebærer at den primære målgruppen har mottatt kunnskap, har tatt kunnskapen i bruk og at dette har ført til økt kvalitet og tilgjengelighet til utredning og behandling i den enkelte helseregion. Det er et krav i regelverk for etablering og drift av nasjonale tjenester at alle må etablere et system for å dokumentere effekt av egen virksomhet. Tjenesten må beskrive hvordan den vil måle effekter av tjenestens virksomhet og etablere systemet for dette.

Tjenesten viser i vedlegg 1 – kommunikasjonsplanen - til tjenestens strategi og resultatmål som forankring for kompetansespredningsplanen. Tjenesten bør vurdere å tydeliggjøre resultatmål de arbeider i retning av, når resultatmålene skal være nådd og hvordan tjenesten måler effekten av tiltakene.

Tjenesten gjennomfører kartlegginger av bruk av trening som medisin. Disse kartleggingene må oppfattes å være et statusbilde for nå-situasjonen. En ny tilsvarende kartlegging f.eks. underveis

eller mot slutten av kompetansetjenestens funksjonstid burde kunne vise endringer som kan si noe om effekten av tjenestens virksomhet, men tjenesten omtaler ikke dette.

Tjenesten har etablert faglig nettverk. Det er forutsatt at tjenesten skal bidra til et det etableres faglige nettverk i hver helseregion som på sikt skal overta og videreføre arbeidet med å bygge opp og spre kompetanse lokalt.

Faglig referansegruppe

Tjenesten har etablert en faglig referansegruppe. Referansegruppen har godkjent tjenestens årsrapport. Referansegruppen synes å fungere etter intensjonen.

Rapporten fra referansegruppen er kortfattet. Referansegruppen kan beskrive mer tjenestens aktivitet og samarbeidet med tjenesten.

Status for tjenesten

Begrunnelsen for å etablere en nasjonal kompetansetjeneste er at det er behov for å bygge opp og spre kompetanse nasjonalt innenfor et avgrenset fagområde innenfor en avgrenset tidshorisont. Dette forutsetter at målgruppen for kompetansespredning er avgrenset og tilgjengelig.

Denne tjenesten har vært i drift i 1 år. Tjenestens fagområde er avgrenset og godt beskrevet. Tjenestens primære målgruppe kan være for omfattende.

Denne tjenesten driver kompetansespredning. Tjenesten har utarbeidet en plan for kompetansespredning. Planen er ikke avgrenset i tid og det fremgår ikke når formålet med tjenesten eller overordnet resultatmål skal være oppfylt.

Tjenesten har et overordnet resultatmål. Det fremgår ikke av rapporteringen en tidsplan for når dette er planlagt å være oppfylt eller hva som er status for resultatoppnåelsen. Tjenesten viser til oppnådde resultater, men kan ikke dokumentere at tjenesten har effekt. Tjenesten viser ikke til et system for å måle effekter av tjenestens virksomhet.

Tjenesten er i gang med å etablere faglige nettverk. Referansegruppen synes å fungere etter intensjonen.

Oppsummering:

- Tjenestens ansvarsområde og oppgaver samsvarer med begrunnelsen for godkjenning av tjenesten. Tjenestens ansvarsområde er avgrenset, men det er ikke fastsatt en plan for avvikling av tjenesten.
- Tjenestens ansvarsområde kan anses som kompetansesvakt og at dette er begrunnelsen for hvorfor tjenestens arbeid må videreføres i form av en nasjonal kompetansetjeneste
- Tjenesten driver veiledning, kunnskaps- og kompetansespredning til helsetjenesten, andre tjenesteytere og brukere for å nå sitt overordnede oppdrag om desentralisering av kunnskap, men har ikke fastsatt mål for å nå sitt overordnede oppdrag om desentralisering av kunnskap innen en 5-års tidshorisont
- Tjenesten har utarbeidet resultatmål, men har ikke et system for å dokumentere

resultatoppnåelse for de oppgaver som er tillagt tjenesten. Kompetansespredningsplanen viser ikke når resultatmål for tjenesten skal være oppfylt

- Tjenesten kan ikke dokumentere at tjenestens virksomhet fører til økt kompetanse og kvalitet på utredning og behandling av en sykdom eller skade ved landets helseforetak i ulike regioner
- Faglig referansegruppe har avgitt årsrapport

Høring på rapportutkast

Evt. påpekte konkrete feil er rettet i rapporten. Øvrige tilbakemeldinger relatert til rapportutkastet gjengis sammenfattet nedenfor:

- Om dokumentasjon på effekt: Tjenesten er usikker på hvilke systemer som anbefales og hvilke målemetoder som skal benyttes for å dokumentere økt kompetanse i praksisfeltet

Avsluttende kommentar fra arbeidsgruppen

Helhetlig gjennomgang er basert på rapporteringen fra de nasjonale kompetansetjenestene. Arbeidsgruppens funn og kommentarer knyttet til tjenestens drift og etterlevelse av regelverk fremgår av denne rapporten.

Tjenesten har blitt forelagt dette utkastet til rapport og er gitt mulighet til å komme med innspill. En oppsummering av tjenestens innspill fremgår av punktet over.

220518 arl